नेपाल रेड पाण्डा सुशासन मापदण्ड
२०७९ - २०८२ (पाईलट संस्करण १.0)

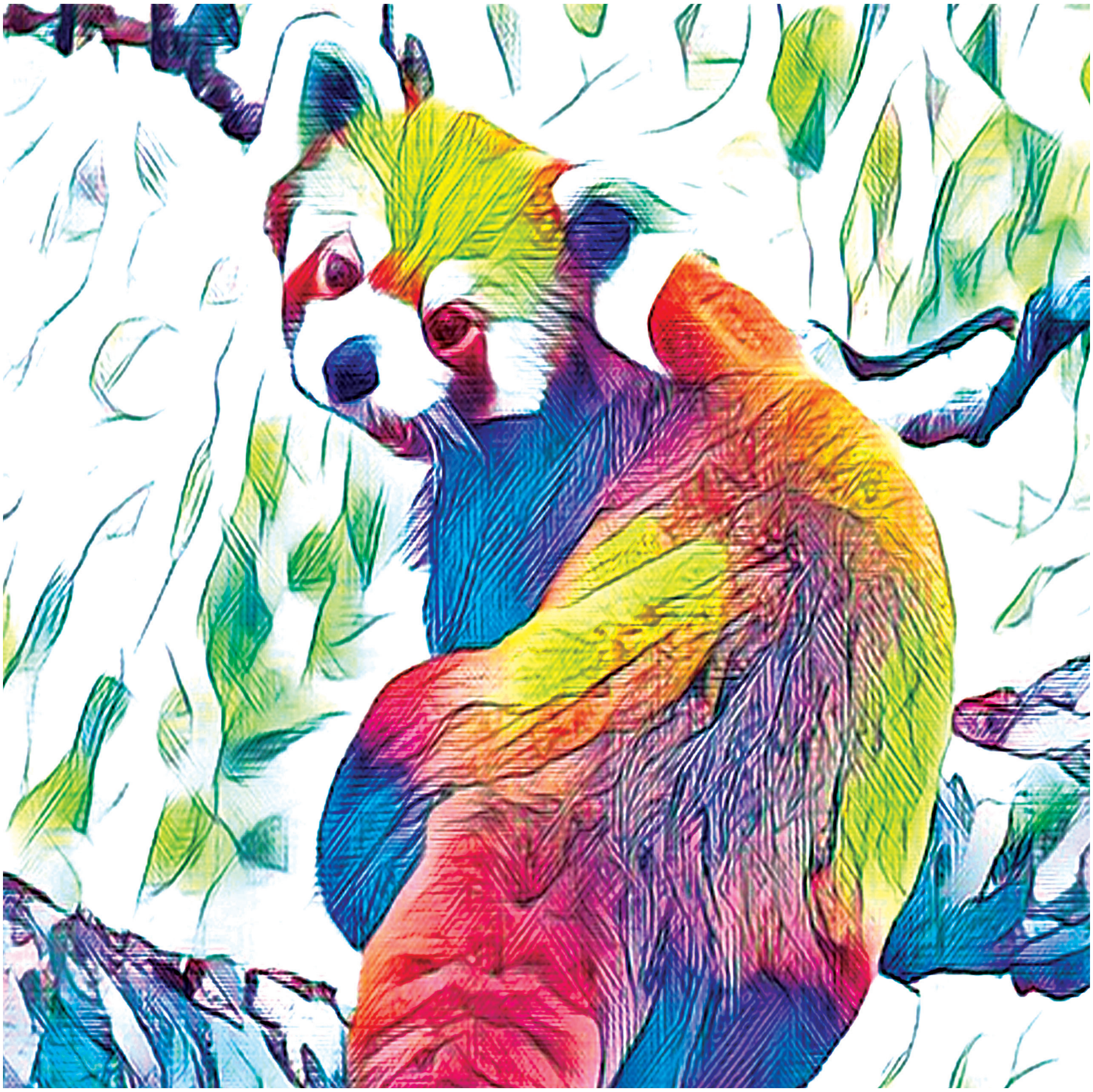

Griffith UNIVERSITY

RED PANDA NETWORK

UniSQ

नेपाल रेड पाण्डा सुशासन मापदण्ड
२०७९-२०८२ (पाईलट संस्करण १.0)

Griffith UNIVERSITY

RED PANDA NETWORK

UniSQ

पुस्तकः
नेपाल रेड पाण्डा सुशासन मापदण्ड

प्रथम संस्करणः २०७९

प्रकाशकः
काठमाडौँ फरेस्ट्री कलेज
अमरावती मार्ग, काठमाडौँ ४४६००
काठमाडौँ, नेपाल

ISBN: 978-9937-1-3814-7

तयार गर्नेः
काठमाडौ फरेस्ट्री कलेज
रेड पाण्डा नेटवर्क
ग्रिफिथ विश्वविद्यालय, अस्ट्रेलिया
दक्षिणी कुइन्सल्याण्ड विश्वविद्यालय, अष्ट्रेलिया

कभर फोटोः आर. पि. एन./डिमा दावा शेर्पा

ISBN 978-9937-1-3814-7

परिचय

यो स्वैच्छिक मापदण्ड नेपालमा रेड पाण्डाको वासस्थान क्षेत्रका वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित पक्षहरूसँगको सहभागितामूलक अनुसन्धानमा आधारित छ। रेड पाण्डा क्षेत्रका कार्यक्रमहरू, परियोजनाहरू र गतिविधिहरूको सुशासन गुणस्तर मूल्याङ्कन गर्ने विधिहरू विकास गर्नका लागि यो तयार गरिएको हो। यो अनुसन्धान जनवरी २०२० देखि डिसेम्बर २०२२ सम्म गरिएको थियो। ग्रिफिथ विश्वविद्यालय, अस्ट्रेलिया, साउदर्न युनिभर्सिटी अक क्वीन्सल्याण्ड, अष्ट्रेलिया, काठमाडौं फरेस्ट्री कलेज, रेड पाण्डा नेटवर्क, सम्बन्धित सरकारी निकाय, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह र नागरिक समाज लगायत नेपाली सरोकारवालाहरू बिचको सहकार्यमा मापदण्ड विकसित गरिएको हो।[१]

यस मापदण्ड एक दस्तावेज हो जुन सुधारका लागि निरन्तर परामर्श, सहयोग, र परिमार्जन मार्फत विकसित भएको छ। मापदण्ड विकास विशेषज्ञहरू, वन विशेषज्ञहरू, र स्थानीय अनुसन्धान सहायकहरूको सहयोगमा उत्कृष्ट अभ्यासहरू प्रयोग गरी यस मापदण्डलाई तयार गरिएको हो। सन् २०२० मा गरिएको १७१ प्रारम्भिक अनलाइन र १८४ टेलिफोन सर्वेक्षण मार्फत ३५५ उत्तर दाता सरोकारवालाहरूको प्रतिक्रिया सहित रेड पाण्डा कार्ययोजना (२०१९ -२०२३) र सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरुको सहयोग र परामर्शमा यो मापदण्ड आधारित रहेको छ।

एक विधि सर्भे मंकी (surveymonkey.com) को प्रयोग गरेर इन्टरनेटमा पहुँच भएका समूहहरूको लागि पहिलो अनलाइन सर्वेक्षण सञ्चालन गरिएको थियो। सकेसम्म धेरै उत्तरदाताहरू समावेश गर्ने प्रयास गरियो (२)। रेड पाण्डासँग (१,२,२६) सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवालाहरूलाई तथा इन्टरनेटमा पहुँच भएका अन्य व्यक्तिहरूलाई इमेल पठाएर उद्देश्यपूर्ण प्रतिक्रिया संकलन गरिएको थियो। साथै, यस सर्वेक्षणबारे व्यापक विज्ञापन गरिनुका साथै यस सम्बन्धिको वेब लिङ्क फेसबुक, रेड पाण्डा नेटवर्क र काठमाडौ फरेस्ट्री कलेज को वेब साइटहरूमा पनि राखिएको थियो।

सर्वेक्षणको दोश्रो विधिमा इन्टरनेट पहुँच नभएका सरोकारवालाहरूका लागि टेलिफोन अन्तर्वार्ता मार्फत जानकारी संकलन गरिएको थियो। प्रश्नहरू क्याडम्यान ढाँचाको सिद्धान्त, मापदण्ड र सूचकहरूको आधारमा सोधिएको थियो (Cadman 2011)।[२]

सहभागीहरूलाई ५ अंक सम्मको बिन्दुस्केल (१ अंक धेरै कमको लागि ५ अंक धेरै उच्चको लागि) को प्रयोग गरेर तिनीहरूको दृष्टिकोणमा आधारित सबै ११ सुशासन सूचकहरूलाई मूल्याङ्कन गर्न भनियौँ। गणनात्मक विश्लेषण तथा मूल्यांकनको साथसाथै, सहभागीहरूलाई प्रत्येक सूचकमा उनीहरूको मूल्याङ्कनको आधार मा टिप्पणीहरू उपलब्ध गराउन अनुरोध गरिएको थियो। सर्वेक्षण उत्तरदाताहरूको टिप्पणीहरूलाई प्रमाणीकरण गर्ने बुँदाहरू र प्रमाणीकरणको माध्यम बनाउन प्रयोग गरियो।

क्याडम्यान (2009)[३] सुशासन गुणस्तरको मापदण्ड सिर्जना गर्न प्रयोग गरिएको थियो। उल्लेखित सन्दर्भ सामग्री मार्फत रेड पाण्डाको बनक्षेत्र (१,२) व्यवस्थापन, सम्बन्धित कार्यक्रमहरू र परियोजना गतिविधिहरूको सुशासनको गुणस्तरलाई मूल्याङ्कन गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। मापदण्डको उद्देश्य रेड पाण्डाका बसोबास क्षेत्र रहेको सामुदायिक वन व्यवस्थापनको कार्यान्वयन, लाभ बाँडफाँड योजना, अन्य आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय तत्वहरूको छलफलमा महत्वपूर्ण सरोकारवालाहरूको सहभागिताको स्तर जाँच गर्नु हो।

मापदण्ड स्वैच्छिक हो र यसलाई या त अनौपचारिक रूपमा सामान्य मूल्याङ्कनका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ अथवा थप कडाइका साथ

[१] यो मापदण्ड तयार गर्नको लागि धेरै व्यक्तिहरुले सहयोग पुऱ्याउनु भएको छ। बिशेष गरी मापदण्डको मस्यौदा तयार गर्न निर्देशन गर्नुहुने टीम क्याडमन, टेक मरासेनी र अम्बिका प्रसाद गौतम, ब्यबस्थापन भूमिका खेल्नुहुने आङ फुरी शेर्पा, सोनाम टासी लामा, पेमा शेर्पा, जानम श्रेष्ठ अन्य सम्पूर्ण कार्यहरु गर्नु हुने उपमा आशिस कोजु, अनिता श्रेष्ठ, सिखा कार्की हुनुहुन्छ। फिल्ड कार्यमा सहयोग पुर्याउने धनबहादुर खाम्दक, कृष्ण बान्तवा, दिनेश घले, टेक रावत, विकास भण्डारी र अन्य वन अविभावकहरु र सा.व.उ.स. का प्रतिनिधिहरु धन्यवादको पात्र हुनुहुन्छ।

[२] क्याडम्यान टी. 2011। विश्वव्यापी शासनको गुणस्तर र वैधताः वन बाटकेस पाठ। लन्डन (युके)ः पाल्ग्रेभम्याकमिलन।

[३] क्याडमन टि २००९, गुणस्तर, कानुनी मान्यता र बिस्वब्यापी सुशासनः चारवटा वन सम्बन्धी संस्थाहरुको तुलनात्मक अध्यन, विद्यावारिधि थेसिस, तास्मानियाँ विश्वविद्यालय, यो लिंकमा हेर्नुहोस। http://eprints.utas.edu.au/9288/

सहमति (१,४,५,१२,२०,२५,३४) निर्धारण गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। यसले वन व्यवस्थापन सुशासनको गुणस्तरको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नका लागि सान्दर्भिक विधिहरू, साथै रेड पाण्डा र यसको वासस्थान संरक्षणसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू र परियोजनाहरू विस्तार गर्दछ।

क्याडमानका २००९ र २०११ मा प्रकाशित कृति अनुसार सुशासनको गुणस्तर मापनको लागि दुई सिद्धान्तहरू, चार आधारहरू, र एघार सूचकहरूलाइ लिईन्छ। 'अर्थपूर्ण सहभागिता' को सिद्धान्तलाई चाहनाको प्रतिनिधित्व (समावेशीकरण, समानता र स्रोत) र संस्थागत जिम्मेवारी (उत्तरदायित्व र पारदर्शिता)मा विभाजन गरिएको छ। 'उपलब्धिमूलक विवेचना' को प्रक्रियात्मक सिद्धान्त दुई आधारहरूद्वारा व्याख्या गरिएको छः निर्णय प्रक्रिया र कार्यान्वयन । निर्णय प्रक्रिया (२६) तीन भिन्न सूचकहरूसँग सम्बन्धित छः लोकतन्त्र, सम्झौता र विवाद समाधान, जबकि कार्यान्वयन भिन्न तीन सूचकहरूसँग सम्बन्धित छः व्यवहार परिवर्तन, समस्या समाधान र दिगोपना। सुशासनको गुणस्तर अन्ततः सूचक स्तरमा मापन गरिन्छ।

२०७९ सालको श्रावण २४-२५ मा काठमाडौंमा भएको सरोकारवाला कार्यशाला गोष्ठीमा सहभागीहरु बिच मापदण्ड मस्यौदामा छलफल गरि, प्राप्त सुझाबलाई मापदण्ड दस्तावेजमा समावेश गरियो । २०७९ सालको भाद्र र कार्तिकमा परामर्शको क्रममा ४ वटा पूर्वी नेपालका र ४ वटा पश्चिमी नेपालका गरी ८ वटा सा.व.उ.स.मा स्थलगत परामर्श गरियो। यी परामर्शहरूले प्रत्येक सूचकसँग सम्बन्धित प्रमाणीकरणका माध्यमहरु, अभ्यासहरु र प्रमाणीकरण विधिहरू सृजना गर्न गरेको छ।

सार्वजनिक परामर्स

राष्ट्रिय तथा स्थानीय तहको परामर्शका साथै माथि उल्लेखित विज्ञ समीक्षाको आधारमा मापदण्डलाइ परिमार्जन गरी पत्रपत्रिकाहरू (अंग्रेजी र नेपाली), अनलाइन मिडिया, सामाजिक संजाल साइटहरू र रेड पाण्डा नेटवर्क र काठमाडौँ फरेस्ट्री कलेज मार्फत सार्वजनिक टिप्पणीका लागि वेबसाइटमा राखिएको थियो । परामर्श अवधि २५ नोभेम्बर २०२२ देखि २५ जनवरी २०२३ सम्म गरी ६० दिनको थियो। यस समय अघि र बीच पनि परामर्शको लागि खुल्ला राखिएको थियो। सरोकारवालाहरुको सुझाब अनुसार परिमार्जन गरी यो नमूना मापदण्ड तिन वर्ष को लागि मार्च ३०, २०२३ मा मार्गदर्शकको रुपमा जारी गरिएको छ।

नमूना मापदण्डको समयाबधि सम्पन्न भएपछि नेपालका जनतामा नमूना मापदण्डको स्वामित्व हस्तान्तरण हुनेछ । नमूना मापदण्ड एक जीवित र निरन्तर सुधारको विषय हो। तसर्थ आगामी दिनमा पनि सुझाब तथा टिप्पणीहरू t.cadman@griffith.edu.au मा कुनै पनि समयमा पठाउन सकिनेछ र त्यसलाई निरन्तर रुपमा सुधार गर्दै लगिनेछ।

जानकारीको लागि परियोजनाको विस्तृत विवरण यो लिंकमा हेर्न सकिनेछ।

https://www.youtube.com/watch?v=y1uWcpYH4AI

https://www.youtube.com/watch?v=a6C8FITm9_g&ab_channel=RedPandaNetwork

https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/26395916.2022.2121762

https://news.mongabay.com/2022/11/new-standard-brings-best-practices-to-bear-in-nepals-red-pandaconser

तालिका १ः सुशासन को गुणस्तर मापनको लागि सिद्धान्त, आधारहरु र सूचकहरू

सिद्धान्त	आधार	सूचक
अर्थपूर्ण सहभागिता	चाहना को प्रतिनिधित्व	समावेशीकरण समानता स्रोत
	संस्थागत जिम्मेवारी	उत्तरदायित्व पारदर्शिता
उपलब्धिमूलक विवेचना	निर्णय प्रक्रिया	लोकतन्त्र संझौता विवाद समाधान
	कार्यान्वयन	व्यवहार परिवर्तन समस्या समाधान दिगोपना

vation/?fbclid=IwAR13eDfW6Vn20KrKpzfEX4rKjZ2taS7yTYZHS5_5LA2TJixgozYxzWUPPw

https://ekantipur.com/news/2022/11/23/166921578027152585.html?fbclid=IwAR1yGy-kgldWWAbnU8fVSxlmhruSvOyCihUk3BmxaJY-dDtCyqOhVpoTjDY

शव्दावली

- सा.व.उ.स.: सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह (१)
- I, N, P, D, L ले मूल्याङ्कनको स्तरलाई जनाउँछ (I = अन्तर्राष्ट्रिय, N = राष्ट्रिय, P = प्रादेशिक, D = जिल्ला / L = स्थानीय)।
- FGG, NHP, RPCP, र RPN भन्नाले समग्र उचित व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित मापदण्डका विषयवस्तुहरू (FGG (१,२०) = वन सुशासन NHP = प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण, RPCP = रेडपाण्डा संरक्षण कार्यक्रमहरू, र RPN = रेडपाण्डा नेटवर्क) लाई रेडपाण्डा र तिनीहरूको वासस्थानको समग्र व्यवस्थापनलाइ जनाउँछ।
- KAFCOL Kathmandu Forestry College काठमाडौं फरेस्ट्री कलेज
- RPAP, CFOP ले रेड पाण्डा कार्ययोजना र सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरूसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय र स्थानीय योजनाहरू (RPAP = रेड पाण्डा (१,२) कार्ययोजना, CFOP = सामुदायिक वन कार्ययोजना) लाई जनाउँछ।
- E, W ले नेपालमा अध्ययन क्षेत्रको स्थानलाई जनाउँछ (E- पूर्वी नेपालमा, W = पश्चिम नेपालमा)
- I, P, T, K, R, D सा.व.उ.स. हरू सम्बन्धित जिल्लाहरूलाई जनाउँछ जसको कार्ययोजनाहरू बाट प्रमाणीकरणका माध्यम उल्लेख गरिएको छ (I = इलाम, P = पाँचथर, T= ताप्लेजुंग (१,७), K = कालिकोट, R = रोल्पा, D = दोलखा)
- PB, BP, KJ, D, M, KD, K, H, S, HS, Su, T, L, B, KA, SD सा.व.उ.स. हरूको नामलाई जनाउँछ जसको कार्ययोजनाबाट प्रमाणीकरणका माध्यम लिएको छ । (PB = पल्लो ब्लक सा.व.उ.स., BP = बसल्पचल्भरना सा.व.उ.स., KJ = कार्जन्तर सा.व.उ.स., D = धनेपा सा.व.उ.स., M = महादेव सा.व.उ.स., KD = काडु दिम्रेनी सा.व.उ.स., K = कस्तुरी सा.व.उ.स. H = हिम कालिका सा.व.उ.स., HS = हिमाली सुन्दरपुर सा.व.उ.स. Su = सुनाखरी सा.व.उ.स., T = टिम्बु खारी सा.व.उ.स., L = लालि गुराँस सा.व.उ.स., B = भीमा चुलिंग सा.व.उ.स., KA = करजन्द सा.व.उ.स. (१,२,१९)
- त्यस्तै गरी अभ्यासहरु, प्रमाणीकरणका माध्यमहरु र प्रमाणीकरण विधिहरुका लागि छलफल गरिएका सा.व.उ.स. हरुका नाम क्रमश Cho = चोयाटार, Hile = हिले, Mab = माबुथान, Lal = लालि गुरास्, Sid = सिद्धिविनायक, Mah = महारुद्र, Bad = बदथाम र Nad = नदइ हुन।
- JMA आदि, 2022 मा क्षेत्रमा प्रमाणीकरण गर्ने बुंदाको निर्माणको समयमा परामर्श गरिएको विशिष्ट सा.व.उ.स. को नाम हो । (१,२,१९)
- सुशासन भन्नाले सामूहिक समस्या समाधान मा संलग्न समन्वयकारी भूमिका वा कार्यान्वयनको लागि चाहिने संरचनाहरु र प्रक्रियाहरूलाई जनाउँछ। (७)
- सूचकहरू गुणात्मक वा गणनात्मक मापकहरु हुन् । जसलाई आधारसँग तुलना गरी मुल्यांकन गरिन्छ र उपलब्धी थाहा पाउन सकिन्छ।
- प्रमाणीकरणका माध्यमहरु आशातीत नतिजाका प्रश्नहरु वा सुचकहरुको उत्तर थाहा पाउन मद्दत गर्ने जानकारीको स्रोत हो । (IFAD 2014) (१)
- सान्दर्भिक सरोकारवालाहरू भनेको आफ्नो मामिलामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने व्यक्तिहरू हुन् (मेरियम वेबस्टर अनलाइन शब्दकोशका अनुसार)
- सरोकारवाला भनेको कुनै कुरामा चासो वा चासो भएको व्यक्ति हो । (अक्सफोर्ड शब्दकोश)
- मापदण्डहरू विभिन्न सिद्धान्तहरू, आधारहरु र सूचकहरूको संयुक्त दस्तावेज हो, जुन अनुगमन र प्रतिवेदनको आधार वा मूल्याङ्कनको लागि सन्दर्भ सामग्री हो । (Lammerts Van Bueren and Blom 1997) (१)
- उप-सूचक जसले थप जटिल सूचकहरूलाई तिनीहरूको आधार भूत घटकहरूमा विभाजन गर्न सक्षम बनाउँछ।
- प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरू दस्तावेज वा अभिलेखहरूको अनुगमन लगायत पूरा गर्नुपर्ने कार्यहरु प्रमाणीकरण गर्ने प्रक्रिया हो । (Wasson 2006M 698) (१)
- अभ्यासहरु यो वास्तविक विचार, विश्वास वा विधिको कार्यान्वयन वा प्रयोग हो।
- परामर्शको लागि सरोकारवालाहरुलाई मस्यौदा पठाएर उहाहरुसँग सुझाव लिएर सच्याइएको र संख्याले सरोकारवालाहरुको नाम बुझाऊँछ 1, 2, 10, 20, 40, 60

नेपाल रेड पाण्डा सुशासन मापदण्ड

सिद्धान्त: अर्थपूर्ण सहभागिता
आधार: चाहानाको प्रतिनिधित्व

सूचक : समावेशीकरण

उप–सूचक

क१. 'वन सुशासन कार्यक्रम, प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम, रेड पाण्डा (२) संरक्षण कार्यक्रम र रेड पाण्डा नेटवर्कका कार्यक्रमहरूमा सीमान्तकृत व्यक्तिहरू सहित सबै तह र सबै किसिमका सरोकारवालाहरू समावेश भएको।'

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१.१. वन सुशासन (२८), रेड पाण्डा संरक्षण र यसको वासस्थान संरक्षण र रेड पाण्डा नेटवर्कका सबै कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरूमा आदिवासी र सीमान्तकृत समूहहरूको समावेशीकरण र सहभागितालाई जोड दिँदै लिङ्ग, जात र वर्गको भेदभाव नगरी सरोकार वालाहरूको वास्तविक प्रतिनिधित्व भएको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु (१)

१.१.१. महिला गरिब र दलितहरूको प्रतिनिधित्वलाई सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधानमा जोड दिइएको छ र उल्लेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

१.१.२. महिला, गरिब र दलितको राम्रो सहभागिता रहेको कुरा सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख छ । (१,२,१९)

१.१.३. वन अभिभावकका रूपमा महिला र आदिवासी जनजातिहरूको सक्रिय संलग्नता, जुन नियुक्ति पत्र र निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१.२. सीमान्तकृत समुदाय (महिला, दलित, आदिवासी जनजाति), सा.व.उ.स. र विद्यालयका बालबालिकाहरूलाई विशेष जोड दिएर रेडपाण्डा र यसका वासस्थान संरक्षण र संरक्षण कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू बारे स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई दिइएको सचेतनामूलक तालिम, अभियानहरू र जीविकोपार्जन सम्बन्धी तालिमहरूको प्रमाणहरू। (१,२,१९,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१.२.१. पाठ्यक्रम वा बुलेटिन र रेड पाण्डा संरक्षण जागरूकता सम्बन्धी अन्य अध्ययन सामग्री विद्यार्थीहरूलाई उपलब्ध गराइन्छ र निर्णय पुस्तिका, बुलेटिनहरू, रसिदहरू, फोटोहरू र भिडियोहरू प्रमाणको रूपमा अभिलेख गरिएको छ।

१.२.२. कतिपय वन व्यवस्थापन, रेड पाण्डा संरक्षण र होमस्टे तालिम दिइएको कुरा निर्णय पुस्तिकाको हाजिरी अभिलेख , फोटो, भिडियो र रसिदबाट प्रमाणित हुन्छ। (१.२.३) सा.व.उ.स.लाई जनचेतना अभिवृद्धि तालिम दिइएको उपस्थितिको हाजिरी र होर्डिङ बोर्ड राखेको कुराको प्रमाणित निर्णय पुस्तिकाको अभिलेख, फोटो र रसिदबाट प्रमाणित हुन्छा। (१,२,१९,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१.३. रेडपाण्डाको संरक्षण र प्राकृतिक वासस्थानको संरक्षण कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्दा निजी क्षेत्र, सरकारी निकायहरू, औपचारिक तथा अनौपचारिक संस्थाहरू (क्लबहरू, सीमान्तकृत समूहहरू, नेटवर्कहरू, सामाजिक संस्थाहरू आदि) बीचको संलग्नता र समन्वयको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१.३.१. कुनै न कुनै रूपमा सम्बन्धित सा.व.उ.स., सरकारी निकाय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय सरकार र अन्यले संरक्षण गतिविधि र बैठकहरूमा भाग लिएका छन् जुन निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

१.३.२. पर्यापर्यटन को रूपमा विद्यार्थीहरूको भ्रमण इको क्लबहरू मार्फत गरिएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

१.३.३. वृक्षारोपण गतिविधिहरू स्थानीय सरकार, क्लब, सा.व.उ.स. सँग समन्वयमा गरिएका कुरा निर्णय पुस्तिकामा र रसिदमा अभिलेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१.४. रेड पाण्डाको स्थिति, वासस्थानको गुणस्तर र जोखिमहरुको सर्वेक्षण र अनुगमनका लागि स्थानीय समुदायहरूको संलग्नतालाई प्राथमिकता दिइएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१.४.१. वन अभिभावकहरुले नियमित अनुगमन गरी अनुगमन फारम भर्छन्। (५२)

१.४.२. सा.व.उ. समितिले नियमित रूपमा वनको निरीक्षण र कार्ययोजना/निर्णय पुस्तिका/प्रतिवेदनमा अभिलेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

१.४.३. स्थानीय सहभागितामा रेड पाण्डा ब्लक तयार भएको कुरा कार्ययोजना/निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको छ।

१.४.४. पर्यापर्यटन गतिविधिहरूको अभिलेख गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१.५. सा.व.उ.स.को स्वीकृत, विधान, कार्ययोजना अनुसार समूहभित्र बस्न सक्ने व्यवस्था भएको प्रमाण। (१,२,१९,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१.५.१. यसलाई सा.व.उ.स.को नीति र कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

१.५.२. नयाँ आप्रवासीहरू सा.व.उ.स.को कार्यकारी समितिमा समाबेश भएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

अभ्यासहरु

- विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यक्रम वा बुलेटिन र रेड पाण्डा संरक्षण जनचेतना पठन पाठन सामग्री प्रदान दिईएको प्रमाण।
- वन व्यवस्थापन, रेडपाण्डा संरक्षण र सचेतना अभिवृद्धि तालिम दिइएको प्रमाण।
- होमस्टे तालिम दिइएको प्रमाण (५१)
- रेड पाण्डा संरक्षण सम्वन्धी होर्डिङ बोर्ड सार्वजनिक स्थानमा राखिएको प्रमाण।
- वन अभिभावकहरूले नियमित अनुगमन गरेको प्रमाण।
- सा.व.उ.स. समितिले नियमित अनुगमन गरेको प्रमाण।
- रेड पाण्डा ब्लक पहिचान गरी स्थानीय सहभागितामा तयार पारिएको छ।
- पर्यापर्यटन गतिविधिहरू संचालन गरेका छ।
- महिला, गरिब र दलितहरूको प्रतिनिधित्वको बारेमा सा.व.उ.स. को कार्ययोजनामा र विधानमा उल्लेख गरेको छ। (१,२,१९,४५,५४)
- वन अभिभावकको रूपमा महिला र आदिवासी जनजातिको सक्रिय संलग्नता रहेको प्रमाण। (३७)
- महिला, गरिब र दलितहरूको उल्लेखनीय सहभागिता भएको प्रमाण।
- सा.व.उ.स., सरकारी, गैरसरकारी, स्थानीय सरकार, र अन्यले वृक्षारोपण लगायत संरक्षण गतिविधि र बैठकहरूमा भाग लिएका छन्। (१,२,१९,४५,५४)
- विद्यार्थी भ्रमणहरू इको क्लबहरू मार्फत आयोजना गरी पर्यापर्यटन को विकास गरेको प्रमाण।
- कार्ययोजना र विधानमा नयाँ उपभोक्ता कोहि बसाइ सरि आएमा सा.व.उ.स.मा समावेश गराउने प्राबधान रहेको छ। (१,२,१९,४५,५४)
- नयाँ बसाइ सरि आएका व्यक्तिहरु सा.व.उ.स.को कार्यकारी समितिमा समावेश भएको प्रमाण रहेको। (१,२,१९,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- बैठक वा कार्यक्रममा सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिका। (१,२,१९,४५,५४)
- उपस्थिति सहित सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिका। (१,२,१९,४५,५४)

- तालिम/स्थान/कार्यक्रम/क्रियाकलापको तस्बिर।
- रेड पाण्डामा बुलेटिन र पाठ्यक्रम पुस्तक।
- अनुगमन फाराम र प्रतिवेदनहरु
- भुक्तानी रसिद।
- रेड पाण्डा र यसको सचेतना तालिमका फोटो र भिडियोहरू।
- सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधान। (१,२,१९,४५,५४)
- पर्यापर्यटन समूहमा लगबुक।
- नियुक्ति पत्र।
- अर्को पक्ष र सा.व.उ.स. बिचको सम्झौता पत्र (१,२,१९,४५,५४)
- प्रवासीको परिचय पत्र।

सूचकः समानता

उप-सूचक

२क. स्थानीय र सीमान्तकृत व्यक्ति/समुदाय सहित सबै सरोकारवालाहरूलाई समान प्राथमिकता दिइएको र उनीहरूको चाहानालाई समान रूपमा व्यवहार गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२क.१. परियोजना प्रस्ताव तयारी चरण, कार्यक्रम गतिविधिहरूको छनोट र निर्णय प्रक्रियाको क्रममा सबै सरोकारवालाहरू, मुख्यतया सीमान्तकृत समूह र अधिकारवालाहरूको आवाज समावेश गरिएको प्रमाणहरू भएको।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१. सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधानमा यसको बारेमा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

२. सबै उपभोक्ता समूहलाई आमन्त्रित गरेर एजेन्डामा छलफल गरी सम्झौतामा पुगेर निर्णय पुस्तिकामा अभिलेखीकरण गरेको प्रमाण छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२क.२. सबै सरोकारवालाहरूलाई समान व्यवहार गर्ने र उनीहरूका सबै हितहरू समावेश गर्न विशेष गरी वनमा आश्रित सीमान्तकृत समुदायहरूमा केन्द्रित हुने एकीकृत कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको प्रमाणहरू भएको।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२क.२.१. यो सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधान मा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,१९,४५,५४)

२क.२.२. काठ र दाउरा, गैरकाष्ठ वन पैदावार गरिब घरपरिवार र भूकम्प र बाढी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट पीडितहरूलाई निःशुल्क उपलब्ध गराइएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

उप-सूचक

२ख.१. सीमान्तकृत व्यक्तिहरु/समुदायहरुलाई जनचेतना तथा नेतृत्व विकास मार्फत समान हैसियतमा ल्याएको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२ख.१.१. तालिमको उपयोगिताको आधारमा लक्षित समूहलाई र सीमान्तकृतहरूलाई अवसर दिइन्छ।

उप-सूचक

२ग सशक्त र विस्तारित समुदायमा आधारित रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रम पहल भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२ग.१. रेड पाण्डा संरक्षण क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा रेड पाण्डा संरक्षणमा स्थानीय समुदायहरूको संलग्नताको सफल र प्रोत्साहनजनक अनुभवको अवलम्बन गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२ग.१.१. अनुभवहरू एक अर्कासँग आदान प्रदान गरेको छ तर दस्तावेज गरिएको छैन।

२ग.१.२. वन अभिभावक भ्रमणमा गएर प्रतिवेदन, माइनुट, फोटो र भिडियोहरूको प्रमाणमा अभिलेख गरिएको र त्यसको अनुभव आदानप्रदान गरेको।

२ग.१.३. होमस्टे सिकाईको भ्रमणको बारेमा सिफारिश पत्र र निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख भएको।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२ग.२. नयाँ स्थानहरूमा पनि समुदायमा आधारित रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रमहरु लागू गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२ग.२.१. वन अभिभावकहरुले नयाँ ठाउँमा रेड पाण्डाको दिसा पहिचान गरेर सा.व.मा पाण्डा ब्लक चिन्ह लगाउन मद्दत गरे। (१,२,१९,४५,५४)

उप–सूचक

२घ. सा.व.उ.स.को विधानले सबै सदस्यहरूलाई सूचीबद्ध गर्दछ र सबै उपभोक्ताहरूको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्दछ भन्ने प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.१. अन्य ठाउँबाट वसाई सराइ गरेर आएका व्यक्तिहरुले सा.व.उ.स.मा वसाई सराइको प्रमाणपत्र सहित, उपभोक्ता समूहको विधान तथा कर्ययोजनामा उल्लेखित सर्त पालना गरी समावेश गर्न सकिने व्यवस्था भएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.१.१. यो सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधानमा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)

२घ.१.२. बसाइ सरि आएको परिवारलाई सदस्यता प्रदान गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.२. सा.व.उ.समिति बनाउँदा कम्तीमा ५० प्रतिशत महिलालाई समितिमा राख्ने व्यवस्था भएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.२.१. यो सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधान मा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,४५,५४)

२घ.२.२. सा.व.उ.स.को समिति र सदस्यहरूमा ५० % भन्दा बढी महिलाहरू छन् भन्ने कुरा निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.३. सा.व.उ.स.ले गरिने अन्य (गैरवन) जीविकोपार्जन गतिविधिहरू सीमान्तकृतमा समूहका लागि अवसरहरू उपलब्ध गराएको प्रमाण। (१,२)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.३.१. यसलाई सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,४५,५४)

२घ.३.२. केही आधारभूत गैरकाष्ठ वन पैदावार सहयोग दिएको निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरियो।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.४. सा.व.उ.स.को साधारण सभाहरूमा दलित, महिला, जातीय, आदिवासी, गरिब र सीमान्तकृत सदस्यहरू र सरकारी निकायहरूको उपस्थिति भएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.४.१. सबैलाई निमन्त्रणा दिएर उनीहरूको उपस्थिति साधारण सभा र सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.५. कार्ययोजना सहभागितामूलक रूपमा तयार गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.५.१. सबै सदस्यहरूलाई जानकारी गराइयो र उनीहरूको सहभागितामा कार्ययोजना बनाइएको थियो जुन सा.व.उ.स.को उपस्थितिका निर्णय पुस्तिकाले प्रमाणित गर्दछ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

२घ.६. सा.व.उ.स.मा धनी, मध्यम, गरिब र अति गरिब गरि चार सरोकारवाला वर्गहरूको वर्गीकरणको प्रमाण र आवश्यकतामा परेकाहरूलाई प्राथमिकता दिँदै विभिन्न कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरूमा सरोकार वालाहरूलाई समावेश गरिएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

२घ.६.१. यसलाई सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा वर्गीकृत गरिएको छ। (१,२,४५,५४)

२घ.६.२. काठ, दाउरा र गैरकाष्ठ वन पैदावार आवश्यकता अनुसार निर्णय पुस्तिकामा लेखेर प्रदान गरिन्छ।

२घ.६.३. कुनै शुल्क बिना सावमा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन गर्न अनुमति दिइएको छ।

अभ्यासहरु

- सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधानमा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,४५,५४)
- सबै उपभोक्ताहरू र सा.व.उ.स. सदस्यहरूलाई आमन्त्रित गरिएको छ र सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम एजेन्डा र निर्णयहरू बारे छलफल गरिएको छ। (१,२,४५,५४)
- गरिब घरपरिवार र भूकम्प र बाढी पीडितहरुलाइ निःशुल्क प्रवेश अनुमति, काठ, दाउरा र गैरकाष्ठ वन पैदावार प्रदान गरेको छ। (चो, हिल, माब, लाल, सिड, मह, बड, नाद) (३६)
- तालिमको उपयोगिताका आधारमा लक्षित समूहलाई र सीमान्तकृतहरूलाई जोड दिई यस्तो तालिममा पठाइन्छ।
- सा.व.उ.स. सदस्यहरूले आफ्ना अनुभवहरू आदानप्रदान गरे (१,२,४५,५४)
- वन अभिभावकहरु भ्रमणमा गएर अनुभव आदान प्रदान गरेको।
- होमस्टेमा अनुभव आदानप्रदान भ्रमण सञ्चालन गरियो।
- वन अभिभावकले नयाँ ठाउँमा रेड पाण्डाको दिसा पहिचान गरे र त्यसैले सा.व.उ.स. मा नयाँ पाण्डा ब्लक बनाउन मद्दत गरे। (१,२,४५,५४)
- बसाई सरि आएका परिवारहरूको अनुरोध अनुसार सा.व.उ.स. सदस्यता प्रदान गरे। (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स. समितिका सदस्यहरूमा ५०% भन्दा बढी महिलाहरू छन्। (१,२,४५,५४)
- केही आधारभूत गैरकाष्ठ वन पैदावारहरु सा.व.उ.स. मा आय वा घुम्ती/घुम्ती कोषद्वारा दिइन्छ। (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स.को साधारण सभामा सबैलाई निमन्त्रणा गरेर सहभागिता गराउने प्रचलन छ। (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स. कार्ययोजनामा वर्गीकरण (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- सा.व.उ.स. को उपस्थिति सहितको निर्णय पुस्तिका। (१,२,४५,५४)
- बैठक वा कार्यक्रममा सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र बिधान (१,२,४५,५४)
- साधारण सभाको निर्णय पुस्तिका
- रसिद
- सिफारिस पत्र
- वन अभिभावक प्रतिवेदन
- प्रतिवेदन (३९,५५)
- फोटो वा/र भिडियो
- सम्झौता पत्र
- घुम्ती मुद्रा (घुम्ती कोष) अभिलेख
- आवेदन पत्र अभिलेख

सूचक: श्रोत

उप–सूचक

३. वन तथा रेडपाण्डा संरक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सीमान्तकृत समुदाय र वन अभिभावक लगायत तल्लो तहका सबै सरोकारवालाहरूका लागि पर्याप्त प्राविधिक, मानवीय र आर्थिक स्रोतहरू उपलब्ध भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.१. वन सुशासन र रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रमले सबै सरोकारवालाहरू विशेष गरी गरिब र सीमान्तकृत समूहहरूलाई पर्याप्त श्रोतहरू छुट्याएको प्रमाणहरू भएको। (४०)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.१.१. सा.व.उ.स. को कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ तर व्यवहारमा छैन।(१,२,४५,५४)

३.१.२. सीमान्तकृत र गरिब घरधुरीहरु लाई निःशुल्क वा अनुदानमा ग्रीन हाउस वा अन्य सहयोग उपलब्ध गराइँदैछ। (४०)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.२. दलित र सीमान्तकृत मानिसहरूलाई, जो आफ्नो निर्वाहका लागि वनमा निर्भर छन्, प्रदान गरिएको वैकल्पिक जीविकोपार्जनका विकल्पहरू र आर्थिक सशक्तिकरणको प्रमाण साथै त्यस्ता कार्यक्रमहरू र रेडपान्डा-आधारित उद्यमशीलता/पर्यटन, र लाभग्राहीहरूको वृद्धिको लागि रकम विनियौंजनको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.२.१. सा.व.उ.स. कार्ययोजनामा र विधानमा यसको बारेमा उल्लेख गरिएको छ। (१,२,४१,४५,५४)

३.२.२. काठ, दाउरा र अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू यी मानिसहरूलाई निःशुल्क वा सहुलियत दरमा दिइन्छ।

३.२.३. सीमान्तकृत, महिला वा गरिबहरूलाई पर्यापर्यटन वा होमस्टे तालिम र सहयोग प्रदान गरिन्छ।

३.२.४. गोठालाहरूलाई सुधारिएको पकाउने चुलो, सुधारिएको पशुगोठ, डालेघाँस रोप्ने तालिम, पानीको पोखरी आदि जस्ता सहयोग उपलब्ध गराइन्छ।

३.२.५. महिलाहरूलाई सिलाई र बुनाई, लकेट बनाउन र उद्यम विकास तालिम प्रदान गरियो।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.३. युवा, सीमान्तकृत समूह र गोठालाहरूलाई लक्षित गरी तालिम र क्षमता निर्माण मार्फत स्थानीय सरोकार वालाहरूको सीप र ज्ञान अभिवृद्धि भएको प्रमाण, केहीलाई रेड पाण्डाहरूको अनुगमन र ट्र्याक गर्नका साथै जीपीएस र क्यामेरा ट्र्यापहरू ह्यान्डल गर्न 'नागरिक वैज्ञानिकको' रूपमा प्रशिक्षित र परिचालन गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.३.१. वन अभिभावकहरूलाई रेडपाण्डा र अन्य वन्यजन्तु संरक्षण र अनुगमन सम्बन्धी तालिम दिइएको छ।

३.३.२. ट्र्याक अभिलेख लिन वन अभिभावकहरूलाई जीपीएस प्रदान गरिएको छ।

३.३.३. सा.व.उ.स. समितिलाई सचेतना र संरक्षण सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ जुन उनीहरूले सबै गाउँलेहरूलाई सिकाइराखेका छन्। (१,२,४१,४५,५४)

३.३.४. भुस्याहा सहित गोठाला कुकुरहरूलाई खोप लगाइँदैछ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.४. रेड पाण्डा संरक्षण र प्राकृतिक वासस्थान संरक्षणको लागि एजेन्सीहरूलाई उपयुक्त विज्ञहरू र तालिम प्राप्त फिल्ड पेशाकर्मीहरूको साथै आवश्यक रसिद (उपकरण, फिल्ड गियरहरू आदि) को प्रावधान सहित आवश्यक कार्यक्रमहरूको विकास र कार्यान्वयन गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.४.१. वन अभिभावकहरूलाई उपयुक्त पोशाक, जुत्ता, जीपीएस, डोरी, अभिलेख बुक आदि सहित वन अनुगमनको लागि आवश्यक सबै उपकरणहरू उपलब्ध गराएको कुरा निर्णय पुस्तिका र रसिद बाट प्रमाणित हुन्छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.५. रेड पाण्डा सम्बन्धी अनुसन्धान र चोरी शिकार नियन्त्रण, अवैध ब्यापार र संरक्षण कानुन लगायत जनचेतना अभियान संचालन गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.५.१. चोरी शिकार नियन्त्रण तालिम दिइएको छ जुन निर्णय प्रक्रिया मा उल्लेख गरिएको छ।

३.५.२. पर्यापर्यटन, वन्यजन्तु र रेडपाण्डा महत्व बारे प्रशिक्षण प्रदान गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.६. वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणका लागि स्थानीय र राष्ट्रिय स्तरका कानुन नियाँमक निकायहरूको चोरी शिकार नियन्त्रण सम्बन्धी अनुसन्धान सीपमा क्षमता अभिवृद्धि भएको र नियाँमक निकायहरू र अन्य सरोकारवालाहरू बीचको सहकार्य र समन्वयलाई सुदृढ बनाइएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.६.१. शिकारीको बारेमा प्रहरीमा उजुरी दिएको।

३.६.२. सम्बन्धित सरोकारवालाहरूले नियमित रूपमा वनमा गस्तीको लागि समन्वय गरेको।

३.६.३. वन अभिभावकले सिकारी विरुद्ध नियमित अनुगमन र प्रतिबेदन दिएको।

३.६.४. क्यामेरा ट्र्याप स्थापना गरिएको र शिकारी अनुगमनको लागि नियमित रूपमा जाँच गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.७. सा.व.उ.स.को आयको ३५% सीमान्तकृत समूहहरूको आर्थिक सशक्तिकरणमा विनियोँजन गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.७.१. यो सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधानमा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)

३.७.२. गरिब र सीमान्तकृत मानिसहरूलाई चिकित्सा र आवश्यक सहयोग प्रदान गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.८. वित्तीय र गैर-वित्तीय प्रोत्साहन संयन्त्रहरू सही रूपमा सीमान्तकृत समूहहरूलाई लक्षित गरी कार्यान्वयन गरिएको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

३.८.१. यो सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधानमा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)

३.८.२. जीविकोपार्जन सुधार तालिम र कार्यक्रमहरूमा सहयोग दिइँदैछ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

३.९. सीमान्तकृत समूह र आदिवासी जनजाति लगायत सबै प्रमुख सरोकारवालाहरूलाई समावेशिता सम्बन्धमा राम्रोसँग जानकारी प्रदान गरिएको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

३.९.१. यो सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधानमा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)

३.९.२. बैठकहरूमा तिनीहरूको बारेमा उल्लेख गरेको र निर्णय पुस्तिकामा समाबेश भएको।

३.९.३. सामाजिक समावेशीकरणको बारेमा सबैलाई तालिम दिइन्छ।

अभ्यासहरु

- रेड पाण्डा र अन्य वन्यजन्तुहरूको महत्त्व र तिनीहरूको संरक्षण र अनुगमन तालिम।
- स्थान अभिलेख राख्नको लागि सा.व.उ.स. को वन अभिभावकहरूलाई जीपीएस प्रदान गरिएको छ। (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स. कार्यकारी समितिका सदस्यहरूलाई चेतनामूलक तालिम उपलब्ध गराइन्छ जसलाई उनीहरूले सबै उपभोक्तामा फैलाउँछन्। (१,२,४५,५४)
- कुकुरहरूलाई खोप लगाइन्छ।
- वन अभिभावकहरूलाई उपयुक्त पोशाक, जुत्ता, जीपीएस, डोरी, अभिलेख बुक, आदि , सहित वन अनुगमनका लागि आवश्यक सबै उपकरणहरू उपलब्ध गराइन्छ।

■ वन अभिभावक र अन्यलाई चोरी शिकार नियन्त्रण तालिम दिइन्छ।

■ सा.व.उ.स. कार्य योजना मा गरिब र सीमान्तकृतहरूलाई प्राथमिकता दिइन्छ। (१,२,४५,५४)

■ गरिब र सीमान्तकृतहरूलाई हरितगृह र अन्य सहयोग निःशुल्क उपलब्ध गराइँदैछ।

■ काठ, ईन्धन काठ, र अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू सीमान्तकृत मानिसहरूलाई सित्तैमा वा सहुलियतमा दिइन्छ।

■ सीमान्तकृत, महिला आदिलाई पर्यापर्यटन वा होमस्टे तालिम र खेलकुद प्रदान गरिन्छ।

■ गोठालाहरूलाई सुधारिएको पकाउने चुलो, सुधारिएको पशु गोठ, घाँस रोप्ने तालिम, पानीको पोखरी, आदि जस्ता सहयोग उपलब्ध गराइन्छ।

■ महिलाहरूलाई सिलाई र बुनाई, लकेट बनाउने, र उद्यम विकास सम्बन्धी तालिम र सहयोग दिइन्छ।

■ कसैले वन्यजन्तुको तस्करी गरेको पाइएमा प्रहरीमा उजुरी दिने गरेको पाइन्छ।

■ विशेष गरी शिकारीको लागि एक वर्षमा कम्तिमा १ पटक वन अनुगमन।

■ वन अभिभावकले नियमित रूपमा जंगलमा चोरी शिकारको अनुगमन गर्दछ।

■ शिकार गतिविधि अनुगमन गर्न जंगलमा क्यामेराहरू जडान गरिएको छ।

■ सीमान्तकृतहरूका लागि सा.व.उ.स. आयको घछ% विनियोँजन सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधान मा उल्लेख गरिएको कुरा छ। (१,२,४५,५४)

■ सा.व.उ.स. को आम्दानीबाट केही चिकित्सा सहायता रकम दिइएको छ। (१,२,४५,५४)

■ जीविकोपार्जन सुधार तालिम र प्रोत्साहन गर्ने, चिप्स बनाउने, हरितगृह, होमस्टे, आदि कार्यक्रमहरूमा सहयोग प्रदान गरिन्छ।

■ कार्ययोजनामा सामाजिक समावेशीकरणको उल्लेख गरेका छन्।

■ सा.व.उ.स. सदस्यहरूले सीमान्तकृत र आदिवासी जनजातिहरूसँग सामाजिक समावेशीकरणको बारेमा कुरा गर्छन्। (१,२,४५,५४)

■ केही सा.व.उ.स.लाई सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम दिइएको छ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

■ सा.व.उ.स. मा तालिम, कार्यक्रम, प्रसार, र अन्य गतिविधिहरूको निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)

■ सा.व.उ.स. मा काम गर्ने वन अभिभावक (१,२,४५,५४)

■ कार्यक्रम, वस्तु/वन्यजन्तु वा गतिविधिहरू

■ जीपीएस निर्देशांक अभिलेख गरिँदै

■ एनजीओ/अन्य संस्था सम्बन्धित कार्य अभिलेखको प्रतिलिपि

■ लगबुक रेकर्ड

■ रसिद/भरपाई

■ वन अभिभावक र अन्य

■ सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधान (१,२,४५,५४)

■ पर्यापर्यटन समूहको निर्णय पुस्तिकाको प्रतिलिपि

■ सिफारिश पत्र

■ प्रहरीलाई निवेदन पत्र

■ क्यामेरा ट्र्याप

■ फोन, एसएमएस

■ पत्र

आधारः संगठनात्मक जिम्मेवारी

सूचकः उत्तरदायी

उप-सूचक

४. सबै तालिम, कार्यक्रमहरू, र गतिविधिहरू महिला र अन्य सीमान्तकृत व्यक्तिहरू/समुदायहरू साथै अन्य सरोकारवालाहरू जस्तै डिभिजन र नगरपालिका स्तरका सरकारी संस्थाहरू लगायत सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा जवाफदेही रूपमा सञ्चालन गरिएको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा (१)

४.१. वन सुशासनका कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू सीमान्तकृत समूह लगायत सबै मानिसहरू प्रति जवाफदेही छन् भन्ने प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु (१)

४.१.१. सबै सदस्यहरूसँगै मिलेर काम गरेको कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा (१,५६)

४.२. रेडपाण्डाको संरक्षण, यसको वासस्थान र वन व्यवस्थापनका लागि सबै सरोकारवालाहरू जिम्मेवार छन् भन्ने कुराको प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र रहेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

४.२.१. नियमित बैठकहरूमा सबै सरोकारवालाहरू सक्रिय रूपमा सहभागी हुन्छन्।

४.२.२. सबै सरोकारवालाहरू मिलेर वन अनुगमनका लागि गएको।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

४.३. सबै सरोकारवालाहरू, विशेष गरी सीमान्तकृत वर्गहरू, तिनीहरूको भूमिका र जिम्मेवारीहरू बारे सचेत छन् र उनीहरूलाई प्रदान गरिएको जवाफदेहिता सम्बन्धी तालिमको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु (१,५६)

४.३.१. सीमान्तकृत मानिसहरूलाई जवाफदेहिता सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ।

४.३.२. नियमित बैठक र अन्य गतिविधिहरूमा सीमान्तकृत वर्गहरूको सक्रिय सहभागिता।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा (१,५६)

४.४. स्थानीय सरकारसँगको समन्वयमा बनाएको स्पष्ट नीतिहरू, कानुनहरू, नियमहरू, दिशानिर्देशहरू, योजनाहरूको विकास, दस्तावेज र लागू गरेको प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

४.४.१. नयाँ कार्ययोजना बनाउँदा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधिलाई पनि आमन्त्रित गरियो र सुझावहरू लिई अभिलेख गरियो।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

४.५. सा.व.उ.स., समिति र अन्य सम्बन्धित निकायले कानुन विपरीत गरिएका गतिविधिहरू उपर कारबाही गरिएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

४.५.१. सा.व.उ.स. भित्र गैर कानुनी गतिविधिहरु संचालन गर्दा कारवाही गरेको प्रमाण छ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा (१,५६)

४.६. सा.व.उ.स.को विधान र कार्ययोजना बनाएको र आवश्यक्ता अनुसार संशोधन र सुधार गरेको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु (१,५६)

४.६.१. सा.व.उ.स.को क्षेत्र आवश्यकता अनुसार परिवर्तन भएको प्रमाणहरू छन्। (१,२,४५,५४)

४.६.२. नयाँ कार्ययोजनामा नीति र गतिविधिका प्रमाणहरू छन्।

अभ्यासहरु

- स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र केही अन्य सरोकारवालाहरूलाई पनि आमन्त्रित गरिएको थियो, र नयाँ कार्ययोजना सिर्जना गर्दा सुझावहरू सङ्कलन र दस्तावेजीकरण गरिएको थियो।
- निर्णय गर्दा प्रत्येक सदस्य सक्रिय रूपमा भाग लिन्छ र सहयोग गर्दछ।

- बैठकहरूमा सम्बन्धित पक्षहरू सक्रिय रूपमा भाग लिन्छन् ।
- कहिले काहीँ सम्बन्धित सरोकारवालाहरू मिलेर वनको अनुगमन गर्छन् ।(४६)
- विशेष गरी पूर्वमा धेरै सिमान्तकृतहरुले जवाफदेहिता तालिम प्राप्त गरेका छन् ।
- सीमान्तकृत मानिसहरू सा. व. उ. स. गतिविधि र बैठकहरूमा सक्रिय रूपमा संलग्न ।
- रुख काट्ने, बिना अनुमति बाँस काट्ने जस्ता गैरकानूनी क्रियाकलाप केही सदस्यले गरेको पाइएमा त्यस्तो कार्यको गम्भिर ता अनुसार जरिवाना तिरेको पाइयो ।
- सा.व.उ.स.को क्षेत्रफल बढाइएको कुरा हालको नयाँ कार्ययो जनामा उल्लेख गरिएको छ । (१,२,४५,५४)
- रेड पाण्डा केन्द्रित नीतिहरू, गतिविधिहरू र ब्लकहरूमा केही नयाँ पृष्ठहरू नयाँ कार्ययोजनामा थपिएका छन् ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- बैठक, कार्यक्रम, र अन्य गतिविधिहरूको लागि उपस्थिति सहित सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका (१,२)
- साधारण सभा निर्णय पुस्तिका
- लेखा परीक्षण प्रतिवेदन
- सम्बन्धित गैरसरकारी संस्था/संस्था को निर्णय पुस्तिका
- सा.व.उ.स. द्वारा सिफारिश पत्र (१,२)
- जरिबाना भुक्तानीको अभिलेख
- सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र विधान (१,२)
- साधारण सभा (४७)
- आवेदन पत्र

सूचकः पारदर्शीता

उप–सूचक

५. क. रेडपाण्डा सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरूले उचित, नियमित र पारदर्शी दस्तावेजीकरण, लेखापरीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइहरू, गतिविधिहरूको निरन्तर अनुगमन र सबैलाई सूचना प्रवाह गर्ने, र सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई अभिलेख राख्ने र पारदर्शिता तालिमको व्यवस्था गरी पारदर्शिता सुनिश्चित गर्दछ भन्ने प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्नेबुँदा

५क १. सार्वजनिक सुनुवाइ र सार्वजनिक लेखापरीक्षण नियमित रूपमा सञ्चालन गरेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.१.१. वार्षिक साधारण सभामा प्रत्येक वर्ष सार्वजनिक सुनुवाइ र सार्वजनिक लेखा परीक्षण ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.२. नियमित बैठक, वेबिनार र प्रतिवेदन सार्वजनिक सूचना बोर्ड IEC सामग्री, होर्डिङ बोर्ड, वेबसाइट र प्रकाशनहरूको प्रसारण मार्फत स्थानीय समुदाय र अन्य सरोकारवालाहरूसँग सबै कार्यक्रम र गतिविधिहरू सूचना आदान प्रदान गरेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.२.१. मिडिया-एफएम, बैठकहरूका निर्णय, पत्रहरू, एसएमएस / फोन, फेसबुक निमन्त्रणा, सार्वजनिक सुनुवाइ, पर्चा र होर्डिङ बोर्डहरू मार्फत स्थानीय समुदायहरूसँग सबै कार्यक्रमहरू गतिविधिहरूको जानकारी आदानप्रदान गर्ने प्रमाणहरू छन् ।

५क.२.२. बैठकको अभिलेख , मिडिया-एफएम, एसएमएस/फोन, सार्वजनिक सुनुवाइ, फेसबुक निमन्त्रणा, पर्चा, होर्डिङ बोर्ड र पत्रहरू मार्फत स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग सबै कार्यक्रमहरू गतिविधिहरूको जानकारी आदान प्रदान गरेको प्रमाणहरू छन् ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.३. लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणाम, प्राप्त परिणाम, बजेट र लाभग्राहीहरू सहित कार्यक्रमहरू गतिविधिहरूको बारेमा सबै सरोकारवालाहरूलाई समयमै जानकारी प्रदान गरेको ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.३.१. सा.व.उ.स.को साधारण सभा, बैठकमा सबै सा.व.उ.स. सदस्यहरूलाई कार्यक्रमको लक्ष्यहरू, उद्देश्यहरू, अपेक्षित परिणामहरू, प्राप्त नतिजाहरू, बजेटहरू र लक्षित लाभार्थीहरू को बारेमा जानकारी गराएको यसको अभिलेख सामाजिक सञ्जाल, निर्णय पुस्तिका, फोन, सन्देशबाट प्रमाणित हुन्छ। (१,२,४५)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.४. कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको वन पैदावार को बिक्री र वितरण प्रक्रियाको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.४.१. कार्ययोजनामा वन उत्पादन बिक्री र वितरण प्रक्रियाको अनुगमनको बारेमा निर्णय सा.व.उ.स. सदस्यहरुसँग छलफल र निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख। (१,२,४५)

५क.४.२. वन उत्पादन बिक्री र वितरण प्रक्रियाको प्राबधान सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख छ। (१,२,४५)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.५. समुदायमा आधारित संरक्षण प्रक्रिया र मोडेलहरूको मानचित्रको व्यवस्था भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.५.१. पर्यापर्यटन, होमस्टे, पानीपोखरी, जैविक घेराबार, विरुवा रोपण र बाँसको वृक्षारोपणलाई संरक्षण प्रक्रिया मोडेल र दस्तावेजको रूपमा स्थापित गर्दैछ ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.६. सामुदायिक वन र ब्लक विभाजनको नक्सा र जहाँ एकल ब्लक रेड पाण्डा संरक्षणको लागि छुट्टाएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५क.६.१. यो सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख छ । (१,२,४५)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५क.७ पारदर्शिता सुनिश्चित गर्न प्रभावकारी अनुगमन र कानूनी रूपमा बाध्यकारी संयन्त्र विकास भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५ख.१. सरोकारवालाहरू रेडपाण्डा संरक्षणमा उत्तरदायी छन् भनी सुपरिवेक्षण गर्न प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५ख.१.१. वन अभिभावकहरूले वनमा आफ्ना अवलोकनहरू निगरानी रिपोर्ट गर्छन् । (५२)

५ख.२.२. अनुगमन समितिले वनको नियमित अनुगमन गर्छ ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

५ग.१. स्थानीय सरोकारवालाहरू मुख्यतया सीमान्तकृत समूहहरू र सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह सदस्यहरूलाई पारदर्शिता, लेखा र अभिलेख राख्ने तालिमको प्राबधान राखेर त्यस सम्बन्धी जानकारी सबैलाई दिइएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

५ग.१.१. डिभिजन वन कार्यालय, रेडपान्डा नेटवर्क र अन्य सम्बन्धित संस्थाहरू ले पारदर्शिता, लेखा र अभिलेख राख्ने तालिम दिइरहेका छन् जहाँ सा.व.उ.स. समितिका सदस्यहरू र अन्य सदस्यहरूलाई सम्भाव्यता अनुसार पठाइएको छ। (१,२,४५)

अभ्यासहरु

- वार्षिक साधारण सभाको समयमा, सार्वजनिक सुनुवाइ र लेखा परीक्षण आयोजना गरिन्छ ।

- डिभिजन वन कार्यालय, रेड पाण्डा नेटवर्क र अन्य सम्बन्धित संस्थाहरूद्वारा पारदर्शिता, लेखा र अभिलेख राख्ने तालिम प्रदान गरिएको छ ।

- सबै सा.व.उ.स. सदस्यहरू, स्थानीयहरू र सम्बन्धित सरोकार वालाहरूले सा.व.उ.स. बैठकबाट कार्यक्रम र कार्यक्रमहरूको लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित नतिजा, प्राप्त नतिजा, बजेट र लक्षित लाभार्थीहरू सहितको जानकारी सा.व.उ.स. बैठक, निर्णय पुस्तिका,पत्र,एसएमएस, सामाजिक सञ्जाल समूहहरूमा सन्देश, मिडिया-एफएम, सार्वजनिक सुनुवाइ, पर्चा र होर्डिङ बोर्डहरू र फोनबाट प्राप्त गर्छन् । (१,२,४५,५४)

- कार्ययोजनामा वन उत्पादनको बिक्री वितरण उल्लेख गर्ने कि नगर्ने भन्ने निर्णय सा.व.उ.स. सदस्यहरूसँग छलफल गरिएको छ। (१,२,४५,५४)
- वन उत्पादन बिक्री वितरण प्रक्रिया सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख छ। (१,२,४५,५४)
- पर्यापर्यटन, होमस्टे, पानी पोखरी, जैविक घेरावार, डालेघाँस रोपण र बाँस रोपण जस्ता संरक्षण प्रक्रियाहरूका लागि नमूनाहरू विकास गरियो।
- सा.व.उ.स. ब्लक विभाजनहरू सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ।(१,२,४५,५४)
- वन अभिभावक वर्षमा चार पटक सा.व.उ.स. को अनुगमन गर्दछ। (१,२,४५,५४)
- अनुगमन समितिले वार्षिक रूपमा वनको अनुगमन गर्दछ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- विभिन्न कार्यक्रमहरू, गतिविधिहरू, र प्रशिक्षणमा उपस्थितिको बारे सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका
- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधान (१,२,४५,५४)
- आन्तरिक/साधारण सभाको निर्णय पुस्तिका
- सम्बन्धित एनजीओ/संगठनहरुले राखेको निर्णय पुस्तिकाको प्रतिलिपि, प्रतिवेदन
- सार्वजनिक सुनुवाइ
- लेखा परीक्षण प्रतिवेदन
- फोटो/भिडियो
- एसएमएस/फोन
- फेसबुक निमन्त्रणा जस्तै सामाजिक मिडिया
- पर्चा
- निमन्त्रणा पत्रहरू
- सिफारिश पत्र
- होर्डिङ बोर्ड
- पत्र
- मिडिया-एफएम

सिद्धान्त: उपलब्धिमूलक विवेचना आधार: निर्णय प्रकृया

सूचक: प्रजातन्त्र

उप–सूचक

६क. कार्यक्रमको सम्पूर्ण योजनाहरू, गतिविधिहरू र निर्णयहरू सीमान्तकृत व्यक्तिहरु / समुदायहरु लगायतका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सहभगितामा बनेका छन् भन्ने प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

६क.१. वन सुशासन कार्यक्रमहरूको योजना, प्राथमिकीकरण र कार्यान्वियन लगायत लोकतान्त्रिक निर्णय प्रक्रियामा आफ्नो छनोट र आवाजको प्रतिनिधित्व गर्न आदिवासी र सीमान्तकृत समूहहरू सहित सम्पूर्ण सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

६क.१.१. महिला र दलित जस्ता सीमान्तकृत समूह सहित सबै स्थानीय र सम्बन्धित सरोकारवालाहरू लोकतान्त्रिक निर्णय, योजना, प्राथमिकता र कार्यान्वयनमा उनीहरूको आवाज र छनौटको लागि संलग्न थिए जुन सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिका बाट देख्न सक्छौं।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

६क.२. प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण कार्यक्रमहरू तथा तिनका कृयाकलापहरूले महिला, दलित, आदिवासी जनजाति र युवाहरूको सक्रिय समावेशितासँगै विकेन्द्रित दृष्टिकोण पछ्याएका प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

६क.२.१. महिला, दलित, आदिवासी जनजाति र युवाहरूको सक्रिय सहभागिताबाट प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू विकेन्द्रित दृष्टिकोण पछ्याउँदैछ भन्ने कुरा सा.व.उ.स.को कार्ययोजना र निर्णय पुस्तिकाहरूमा प्रमाणित हुन्छ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

६क.३. कार्यक्रम र गतिविधिहरूको योजना, प्राथमिकता र कार्यान्वयन पूर्ण रूपमा प्रजातान्त्रिक भएको प्रमाण र श्रोतहरूको प्रवाह र सम्भावित जोखिमहरू व्यवस्थित र नियन्त्रित भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

६क.३.१. महिला दलित, आदिवासी जनजाति र युवाहरूको सक्रिय सहभागिताबाट कार्यक्रम र गतिविधिहरूको योजना, प्राथमिकता र कार्यान्वयन पूर्ण रूपमा प्रजातान्त्रिक भएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा भएको अभिलेखले प्रमाणित गरेको छ।

६क.३.२. सीमान्तकृत लगायत सबैको सक्रिय सहभागिता र निर्णयको साथ प्रजातान्त्रिक तरिकाले स्रोतको प्रवाह र सम्भावित जोखिमहरूको व्यवस्थापन र नियन्त्रण गरिन्छ।

उप-सूचक

६ख. सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू, विशेष गरी सीमान्तकृत व्यक्तिहरु / समुदायहरु र युवालाई, प्रजातन्त्र र प्रजातान्त्रिक निणर्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

६ख.१. कार्यक्रम र गतिविधिहरूले सीमान्तकृत समूहहरू सहित सम्पूर्ण स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई राम्रोसँग जानकारी गराउन र नेतृत्व र लोकतान्त्रिक निर्णय गर्ने अभ्यासहरूमा प्रशिक्षण प्रदान गर्ने कुरा सुनिश्चित गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

६ख.१.१. सीमान्तकृत सहित सबैलाई नेतृत्व र निर्णय गर्ने तालिम प्रदान गरिएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा भएको अभिलेखले प्रमाणित गरेको छ।

अभ्यासहरु

- प्रजातान्त्रिक निर्णय, योजना र प्राथमिकतामा महिला र दलितहरू जस्ता सीमान्तकृत समूहहरू सहित सबै स्थानीय र सम्बन्धित सरोकारवालाहरू उनीहरूको आवाज र छनौटको लागि संलग्न थिए।
- महिला, दलित, आदिवासी जनजाति र युवाहरूको सक्रिय सहभागितामा प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू विकेन्द्रित दृष्टिकोण अनुसार सञ्चालन गरियो।
- दलित समुदाय, आदिवासी जनजाति र युवाहरूको सक्रिय सहभागितामा कार्यक्रम र गतिविधिहरूको डिजाइन, प्राथमिकता र कार्यान्वयन पूर्ण लोकतान्त्रिक हुन्छ।
- निर्णय लिने प्रक्रियामा सीमान्तकृतहरू लगायत सबैलाई संलग्न गरी स्रोतहरू प्रजातान्त्रिक रूपमा परिचालित र शासित हुन्छन्।
- सीमान्तकृत समूह लगायत सबैलाई नेतृत्व र निर्णय गर्ने तालिम दिइयो।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- उपस्थिति सहित सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)
- आन्तरिक आमसभाको निर्णय पुस्तिका
- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधान (१,२,४५,५४)
- वार्षिक साधारण सभा
- निमन्त्रणा पत्र
- सिफारिश पत्र
- समिति गठनको अभिलेख

सूचक: सम्झौता

उप–सूचक

७क. दाताहरू, सरकारी अधिकारीहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता संघहरू र सामुदायिक समूहहरूका साथै सीमान्तकृत समुदायहरु लगायतका सम्पूर्ण स्थानिय सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सम्झौताहरु गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

७क.१. बहुमतीय मतका आधारमा सम्बन्धित सबै सरोकारवालाबीच सर्वसम्मतिबाट सम्झौतामा पुगेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

७क.१.१. सहमतिहरू संलग्न सबै पक्षका सरोकारवालाहरू बीचको बहुमतको मतबाट सम्पन्न भइरहेका छ, जुन सहमति सँगै सा.व.उ.स.को उपस्थिति र निर्णय पुस्तिकाबाट प्रमाणित हुन्छ। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

७क.२. सम्झौताको बारेमा सबै सरोकारवालाहरूलाई जानकारी दिएको, परामर्श गरेको र संलग्नता रहेको प्रमाण

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१. सा.व.उ.स.को उपस्थिति निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरियो। (१,२,४५,५४)

उप–सूचक

७ख. सबै सम्झौताहरू निर्णयहरू भए अनुसार कार्यान्वयन भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

७ख.१. सम्झौता दिर्घकालिन रुपमा आधारित भएर गरेको र कार्यक्रमहरु तथा गतिविधिहरु सम्झौता अनुसार सञ्चालन भएको प्रमाणहरु।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

७ख.१.१. कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू सम्झौताको आधारमा सञ्चालन भइरहेका छन् भन्ने कुरा अनुगमन प्रतिवेदन, सम्झौता पत्र र निर्णय पुस्तिका बाट प्रमाणित हुन्छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

७ख.२. सम्झौताहरू भ्रष्टाचारमुक्त, राजनीतिक रूपमा निष्पक्ष, उच्च वर्ग र नेताको प्रभावमुक्त रहेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

७ख.२.१. कार्ययोजना लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिए अनुसार गरिएका सम्झौताहरू भ्रष्टाचारमुक्त, राजनीतिक रूपमा निष्पक्ष र सम्भ्रान्त र नेता प्रभाव मुक्त छन्। (१,२,४५,५४)

उप–सूचक

७ग. स्थानीय सरोकारवालाहरू, विशेष गरी सीमान्तकृत समुदायहरूको सौदाबाजी गर्न, निर्णय लिन र मध्यस्थता गर्ने क्षमताहरू बढाउन तालिम प्रदान गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

७ग.१. सीमान्तकृत बर्गहरू लगायतका सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि सौदाबाजी सीप अभिवृद्धि र सम्झौतामा पुग्ने सम्बन्धि तालिमहरू दिइएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

७ग.१.१. यी तालिम र सीप विकासका कार्यक्रम दिइएको कुरा निर्णय पुस्तिकाबाट, निमन्त्रणा पत्र र सिफारिश पत्रहरू प्रमाणित हुन्छ।

अभ्यासहरु

- सहमति सबै दल र सरोकारवाला पक्षहरू बीचको बहुमतको आधारमा गरिन्छ।
- उपस्थिति र सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)
- सम्झौता पत्र सबै द्वारा बनाइएको र हस्ताक्षर गरिएको।
- सम्झौता बमोजिम कार्यक्रम र गतिविधिहरु सञ्चालन भइरहेका छन्।
- भएका सम्झौताहरू कुलीन वर्ग र नेताको प्रभाव, राजनीतिक पूर्वाग्रह र भ्रष्टाचारमुक्त छन्।
- सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- सा.व.उ.स.को उपस्थितिको निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)
- सम्झौता पत्र
- अनुगमन प्रतिवेदन ।
- लेखापरीक्षण प्रतिवेदन
- निमन्त्रणा पत्र
- सार्वजनिक सुनुवाई
- सिफारिश पत्र

सूचक: विवाद समाधान

उप-सूचक

८क. सबै तह र सबै क्षेत्रका सरोकारवालाहरू बीचको विवादहरू सरोकारवाला/संस्थाहरूको सहजीकरणको सहयोगमा समाधान गरेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

८क.१ विवादको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित पक्षहरूसँग उचित परामर्श र छलफल र सम्बन्धित निकायहरू र सरकारी निकायहरूसँगको समन्वयमा विवाद समाधान भएका प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

८क.१.१. कुनै पनि ठूला मुद्दाहरू छैनन्, यद्यपि विवादहरू उनीहरूको प्रकृतिका आधारमा सम्बन्धित निकायहरू सँग उचित परामर्श, छलफलबाट समाधान हुँदैछन् ।

८क.१.२. सा.व. सीमा विवाद डिभिजन वन कार्यालय सँगको बैठकबाट समाधान भयो ।

उप-सूचक

८ख. विवादहरू समाधान गर्न संयन्त्रहरू दुरुस्त रहेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

८ख.१. सम्भव भएसम्म, विवादहरू सम्बोधन र समाधान गर्न र गुनासोहरू व्यवस्थापन गर्न संयन्त्रहरू भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

८ख.१.१. अहिले सम्म आवश्यक महसुस भएको छैन त्यसैले यो छैन, तर उजुरी बाकस हुन सक्छ जहाँ व्यक्तिले आवेदनपत्र दिन सक्छ र त्यसलाई सुधार गर्ने निर्णय गरिनेछ ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

८ख.२. रेड पाण्डा वासस्थानहरूमा पहरेदार कुकुरहरू र छाडा कुकुरहरूको उपस्थिति नियन्त्रणका लागि नियमहरू बनाइएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

८ख.२.१. यहाँ कुनै समस्या छैन त्यसैले कार्ययोजना मात्र छ ।

८ख.२.२. रक्षक कुकुर र आवारा कुकुरहरूलाई खोप लगाइँदैछ भन्ने कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख राखिएको छ ।

८ख.२.३. कुकुरले रेड पाण्डा लगायतका वन्यजन्तुलाई कसरी हानी गर्न सक्छ भन्नेबारे सा.व.उ.स.लाइ सचेतना तालिम प्रदान गरिँदैछ । (५७)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

८ख.३. वन अपराध (जस्तै रुख काट्ने) को प्रतिवेदन गर्ने, सूचना दिने वा अपराधी पक्राउमा सहयोग गर्ने व्यक्तिलाई समितिको निर्णय बमोजिम पुरस्कृत भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

८ख.३.१. कार्ययोजनामा यसको व्यवस्था गरिएको छ तर कार्यान्वयन छैन ।

८ख.३.२. त्यस्ता उपयोगी गुनासोहरूको प्रमाण छ र त्यसैले पुरस्कृत गरिएको ।

उप-सूचक

८ग. सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई द्वन्द समाधान तालिम प्रदान गरिएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

८ग.१. सीमान्तकृत समूह लगयतका सरोकारवालाहरूलाई विवाद समाधान तथा द्वन्द न्यूनीकरण गर्नका लागि द्वन्द समाधान तालिम र कार्यशाला ग़ोष्टीहरू गरिएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

८ग.१.१. द्वन्द्व समाधान सम्बन्धी तालिम सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट उपलब्ध गराएको निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख गरिएको छ।

अभ्यासहरु

- कुनै पनि ठूला मुद्दाहरू छैनन्, यद्यपि विवादहरू तिनीहरूको प्रकृतिको आधारमा सम्बन्धित अधिकारीहरूसँग उचित परामर्श र छलफलबाट समाधान गरिन्छ।
- डिभिजन वन कार्यालयसँगको बैठकमा सा.व.उ.स. सीमा विवाद समाधान भएको छ। (१,२,४५,५४)
- अहिले सम्म आवश्यक महसुस भएको छैन त्यसैले यो छैन।
- यहाँ समस्या छैन त्यसैले सा.व.उ.स. को कार्ययोजना मात्र छ। (१,२,४५,५४)
- पहरेदार कुकुर र आवारा कुकुरहरूलाई खोप लगाइँदैछ भन्ने कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख राखिएको छ।
- सा.व.उ.स.लाई कसरी कुकुरले रेड पाण्डा लगायत वन्यजन्तुलाई हानि गर्न सक्छ भन्ने बारे सचेतना तालिम प्रदान गरिँदैछ। (१,२,४५,५४)
- कार्ययोजनामा यसको व्यवस्था गरिएको छ तर कार्यान्वयन छैन।
- केही व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको प्रोत्साहनको लागि सानो पुरस्कार प्रदान गरिएको छ।
- प्रहरी र डीएफओद्वारा द्वन्द्व समाधान सम्बन्धी एक दिने तालिम दिइएको थियो।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- उपस्थितिको साथ सा.व.उ.स.को निर्णय पुस्तिका
- सम्झौता पत्र
- आवेदन पत्र
- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना (१,२,४५,५४)
- फोटो/भिडियो
- उपलब्धिको प्रमाणपत्र
- निमन्त्रणा पत्र
- सिफारिश पत्र
- उजुरी बाकस

आधारः कार्यान्वयन

सूचकः व्यवहार परिवर्तन

उप–सूचक

९ कार्यक्रमहरूले सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, स्थानीय जनता, महिला र गरिब सीमान्तकृत समूहहरूलाई लक्षित गरी, वैकल्पिक जीविकोपार्जन र रोजगारी कार्यक्रमहरू, वनका लागि सचेतना तालिम, वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन र रेड पाण्डा व्यवस्थापन तालिमहरू दिएर व्यवहार परिवर्तनमा योगदान पुऱ्याएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

९.१. नेपाल सरकारको वन तथा वातावरण मन्त्रालयको नीति तथा व्यवस्थामा वन संरक्षण र वृक्षारोपणको लागि पारिस्थितिकिय सेवा शुल्क भुक्तानीको प्रावधानको प्रमाण, साथै वन क्षेत्रबाट काठ, डालेघाँस, दाउरा, बाँस र घाँस उपयोगको व्यवस्था र सम्भावित जडिबुटी र गैरकाष्ठ खेती गर्ने कानुनी प्रावधानको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने साधनहरु

९.१.१. त्यस्ता कुराहरू कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ र सोही अनुसार काम भइरहेको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

९.२. वासस्थान पुनर्स्थापना, कोरिडोर विकास र जलसंरक्षण मार्फत वन क्षेत्रमा वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने व्यवस्थाका प्रमाणका साथै जैविक विविधताको अवस्थाको विस्तृत प्रतिवेदन कार्ययोजनमा उल्लेख गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने साधनहरु

९.२.१. यी सबै कुराहरू कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको छ।

९.२.२. बाँस र अन्य रूख रोपण र पुनर्स्थापना पोखरी स्थापनाको अभ्यास निर्णय पुस्तिका, प्रतिवेदन, रसिद, सामाजिक सञ्जालमा प्रमाण छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

९.३. रेड पाण्डा क्षेत्र देशहरूको स्थानीय र सीमावर्ती स्तरहरूमा उत्कृष्ट अभ्यासहरू सिक्न र अनुभब आदानप्रदान गर्न भ्रमणहरू आयोजना गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने साधनहरु

९.३.१. वन अभिभावकको आन्तरिक भ्रमण गरिएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा छ।

९.३.२. सीमान्तकृत महिलाहरु होमस्टे अनुभव आदान प्रदान भ्रमण सुरु गर्दै।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

९.४. सुधारिएको गोठ अभ्यास अपनाउने गोठालाहरूको संख्यामा वृद्धि भएको र वन डडेलो नियन्त्रण गर्न चेतनामूलक तालिम टोलटोलमा दिइएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने साधनहरु

९.४.१. गोठालाहरूलाई उचित गोठाला अभ्यासहरू बारे प्रशिक्षण दिइएको छ।

९.४.२. वनको अत्याधिक विनास रोक्न गोठालाहरूले वस्तुलाइ बाँधेर पाल्ने अभ्यास गर्दै छन्।

९.४.३. जङ्गलको संवेदनशील क्षेत्रमा पशुपंक्षी लैजान नपाउने जस्ता गोठाला अभ्यासमा सुधार भएको निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

९.५. रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रम र गतिविधिहरुलाई समेटेर तयार पारिएको स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा आएपछि विद्यार्थी तथा युवाहरुको व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन आएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने साधनहरु

९.५.१. विद्यार्थीहरू रेडपाण्डा संरक्षणको आवश्यकता बारे थप सचेत भएका छन् जुन हामीले उनीहरूसँग कुरा गरेर र उनीहरूका शिक्षकले भनेर थाहा पाउन सक्छौं।

अभ्यासहरु

- यो कार्ययोजनामा उल्लेख छ र तिनीहरूले अधिकार अनुसार काम गर्दछ।
- कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको संरक्षण रणनीति र गतिविधिहरु।
- बाँस र अन्य रूख रोपण, पुनर्स्थापना पोखरी, आदि को अभ्यास स्थापित छ।
- अभिभावकको आन्तरिक आदानप्रदान भ्रमण अभ्यास भइरहेको छ।
- होमस्टे सुरु गर्ने सीमान्तकृत महिलाहरूलाई आदान प्रदान भ्रमणको रूपमा घलेगाउँ पठाइयो।
- गोठालाहरूलाई उचित गोठाला अभ्यासहरू बारे तालिम दिइएको छ।
- वनको अत्यधिक बिनास रोक्न गोठालाहरूले पनि स्टल फिडिङ अभ्यास गर्दै छन्।
- गोठालाहरुले जङ्गलको संवेदनशील क्षेत्रमा पशुपन्छी नलैजाने जस्ता अभ्यासमा सुधार भएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र विधान (१,२,४५,५४)
- अनुमति
- फोटो/भिडियो
- निमन्त्रणा पत्र
- सा.व.उ.स. द्वारा सिफारिश पत्र (१,२,४५,५४)

सूचक: समस्या समाधान

उप–सूचक

१०क. वन सुशासन, प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण, रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रम, र रेड पाण्डा नेटवर्कले समुदाय र सीमान्तकृत समूहहरू लगायतका सम्पूर्ण सम्बन्धित सरोकारवालाहरूका वन र बाँस संरक्षण सहित रेड पाण्डा र प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण सन्दर्भका सरोकार र समस्याहरूलाई सम्बोधन गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०क.१. वन विनाश र वन विनाशका तत्वहरूको पहिचान र यिनीहरूको समाधानका उपायहरू सहित उपयुक्त वन व्यवस्थापन योजनाहरू र गतिविधिहरू आयोजित भइरहेका प्रमाणहरू।

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

१०क.१.१.कार्ययोजना र विधानमा मात्र छ व्यवहारमा छैन ।

१०क.१.२.वन्यजन्तुको संरक्षणका लागि केही अभ्यासहरू पालना गर्ने कुरा निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख राखिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०क.२. सा.व.उ.स.हरू सम्बन्धी संरक्षण गतिविधिहरू आयोजित भइरहेका प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

१०क.२.१.अनुगमन समितिद्वारा नियमित रूपमा वन अनुगमन।

१०क.२.२. वन अभिभावकले वनको अनुगमन र नियमित रूपमा प्रतिवेदन दिने।

१०क.२.३. आधारभूत वन व्यवस्थापन कार्यहरू जस्तै झाडीहरू सरसफाइ गरिँदै।

१०क.२.४. बाँस, वृक्ष रोपण, पोखरी स्थापना, तारबार गतिविधिहरू गरि अभिलेख गरियो।

१०क.२.५. कुकुरहरूलाई खोप।

१०क.२.६. जनावरहरू ट्र्याक गर्न र शिकारी नियन्त्रण गर्न क्यामेरा ट्र्याक स्थापना गरियो।

उप–सूचक

१०ख. वन सुशासन, प्राकृतिक वासस्थान संरक्षण, रेड पाण्डा संरक्षण कार्यक्रम, र आरपीएनले स्थानीय सञ्जाल निर्माण गर्न र स्थानीय तहमा सीमान्तकृत समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्न सञ्चालन गरेको संरक्षण कार्यक्रमहरूको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०ख.१. सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा रेड पाण्डा संरक्षणका लागि अनुसन्धान तथा अनुगमन, शिक्षा र जनचेतना, वासस्थान व्यवस्थापन र दिगो जीविकोपार्जनको आवश्यकता रहेको कुरा उल्लेखित भएको प्रमाण । (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

१०ख.१.१. कार्ययोजनामा ती सबै आवश्यकताहरू उल्लेख गरिएको छ, यद्यपि केही मात्र व्यवहारमा छन्।

१०ख.१.२. सा.व.उ.स. सदस्यहरूलाई सचेतना तालिम र अन्य दिइने कार्यको अभिलेखीकरण गरिएको । (१,२,४५,५४)

१०ख.१.३. स्कूल बुलेटिन, र बच्चाहरुलाई जनचेतनाको लागि पाठ्यक्रम पुस्तक प्रकाशित।

१०ख.१.४. आश्रय व्यवस्थापन, रूख र बाँसरोपण, रिचार्ज पोखरी र घेरावार निर्माण र दस्तावेज।

१०ख.१.५. जीविकोपार्जनका लागि होमस्टे, पर्यापर्यटन उचित/सुधारिएको गोठ निर्माण गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०ख.२ रेड पाण्डा लगायतका लोपोन्मुख प्रजातिहरूको शिकार र अवैध वन्यजन्तु व्यापार रोक्न, राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति (NWCCCC) र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ब्यूरो (WCCB) र यसका सम्बन्धित जिल्ला इकाइहरूले सम्बन्धित अधिकारीहरूसँग उचित समन्वय गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

१०ख.२.१.सा.व.उ.स. NWCCC र अन्य अधिकारीहरू शिकार नियन्त्रण र कागजातहरूको लागि नियमित वा वार्षिक अनुगमन। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०ख.३. वन्यजन्तुको शिकार नियन्त्रण र रोकथाम गर्न स्थानीय स्तरमा समुदाय आधारित शिकार नियन्त्रण इकाइहरू परिचालित भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने माध्यम

१०ख.३.१. समुदायमा आधारित शिकारी नियन्त्रण इकाई द्वारा नियमित गस्ती र यसको अभिलेख।

१०ख.३.२. शिकार नियन्त्रण र प्रतिवेदनको लागि वन अभिभावकबाट वन निगरानी।

१०ख.३.३. शिकारीहरू पत्ता लगाउन क्यामेरा ट्र्याप स्थापना गरियो।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

१०ख.४. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ र वन ऐन २०७६ बमोजिम कुकुरले जंगली जनावरलाई हानी पुऱ्याएमा कुकुर मालिकलाई कारबाही गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

१०ख.४.१. कुकुर मालिकहरूलाई तिनीहरूको कुकुरहरूले जंगली जनावरहरूलाई मारेको वा घाइते बनाएकोमा सजाय।

अभ्यासहरु

- वन्यजन्तु संरक्षणको लागि केहि गतिविधिहरू प्रयास गरेको छ।
- अनुगमन समितिद्वारा नियमित रूपमा वन अनुगमन।
- वन अभिभावकले नियमित रूपमा वन अनुगमन र प्रतिवेदन गर्दछ।
- वन झाडी सरसफाई जस्ता आधारभूत वन व्यवस्थापन कार्यहरू सञ्चालन भइरहेका छन्।
- बाँस, वृक्ष रोपण, पोखरी स्थापना, तारबार लगाउने कार्य सम्पन्न भएको छ।
- जनावरहरू ट्र्याक गर्न र शिकार गर्न क्यामेरा ट्र्याप जडान गरिएको छ।
- कुकुरहरूलाई खोप लगाएको छ।
- कार्ययोजनामा ती सबै आवश्यकताहरू उल्लेख भए पनि केही मात्र व्यवहारमा छन्।
- सा.व.उ.स. सदस्यहरू र अन्यलाई सचेतना तालिम। (१,२,४५,५४)
- बालबालिकाको चेतनाको लागि स्कूल बुलेटिन र पाठ्यक्रम पुस्तक प्रकाशित गरिन्छ।
- रुख र बाँसको रोपण, रिचार्ज पोखरी र बार लगाएर आश्रय व्यवस्थापन भइरहेको छ।
- जीविकोपार्जनको विकल्पका लागि होमस्टे, पर्यापर्यटन र उचित/सुधारिएको गोठ स्थापना गरिएको छ।
- शिकार नियन्त्रणको लागि सा.व.उ.स., NWCCC र अन्य अधिकारीहरूको नियमित वा वार्षिक अनुगमन अभ्यासमा छ। (१,२,४५,५४)
- समुदायहरूमा नियमित गस्ती र शिकार नियन्त्रण गतिविधिहरू गरिन्छ।
- वन अभिभावकले सिकारीको लागि वनको अनुगमन गरिरहेको छ।
- शिकारी पत्ता लगाउन क्यामेरा ट्र्याप पनि जडान गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- सा.व.उ.स. को कार्ययोजना र बिधान (१,२,४५,५४)
- सा.व.उ.स.को उपस्थितिको निर्णय पुस्तिका (१,२,४५,५४)
- फोटो/भिडियोहरू
- रसिद
- सम्बन्धित संस्थाको निर्णय पुस्तिका
- निमन्त्रणा पत्र
- प्रतिबेदन

सूचक: दिगोपना

उप–सूचक

११क. कार्यक्रमहरूले स्थानीय जनता, सा.व.उ.स. र सीमान्तकृत समूहहरूको सहभागितामा टिकाउ तथा दिगो संरक्षण गतिविधिहरू र योजनाहरूको विकास सुनिश्चित गरेको र जीविकोपार्जन कार्यक्रमहरू र अन्य स्रोतहरू मार्फत सहयोगको प्रावधान भएको प्रमाण । (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.१. कार्यक्रमको दिगोपन सुनिश्चित गर्न दीर्घकालीन योजना र सहयोग, वन क्षेत्रहरूमा सञ्जाल स्थापना, र औपचारिक र अनौपचारिक संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य भएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.१.१.यस्तो सञ्जाल सिर्जना र अभिलेख गरिएको छ ।

११क.१.२. डिभिजन वन कार्यालय र रेडपान्डा नेटवर्क लगायतका निकायहरुसँग भएका केही सम्झौताहरु ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.२. स्थानीय समुदायहरूको वन उत्पादनको माग पूरा गर्न वैकल्पिक वन स्रोतहरू उपलब्ध रहेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.२.१. धान, गहुँको पराल, मकैको डाँठ र आलुका पातहरू, कृषि अवशेषबाट केही डालेघाँसका रूपमा उपलब्ध छन् ।

११क.२.२. निजी जग्गामा डालेघाँस वृक्षारोपण गरिएको छ ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.३. महिला, जनजाती, दलित, वनमा आश्रित समुदाय, सुविधाबाट बञ्चित र सीमान्तकृत समुदायका समस्याहरूलाई पहिचान गरी वैकल्पिक जीविकोपार्जन कार्यक्रमहरू, वनमा आधारित लघु उद्यम, रोजगारी सिर्जना कार्यक्रमहरू र पारिस्थितिक पर्यटन मार्फत सम्बोधन गरिएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.३.१. सा.व.उ.स.को महिलाहरूलाई होमस्टे तालिम, दर्ता र संचालन गर्न सहयोग । (१,२,४५,५४)

११क.३.२. दुर्गम ठाउँका र धेरै गरिब मानिसहरूलाई गैरसरकारी संस्थाले प्रोत्साहन स्वरूप धुप र आलुको चिप्स बनाउने तालिम दिन सहयोग गरेको छ ।

११क.३.३. विपन्न समूहहरूलाई सोलार वितरण ।

११क.३.४. पर्यापर्यटन सहयोग ।

११क.३.५. सुधारिएको गोठ व्यवस्थापन ।

११क.३.६. सुधारिएको खाना पकाउने चुलो ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.४. पहिचान गरिएका रेड पाण्डा वासस्थान क्षेत्रहरूमा बाँस रोपिएको प्रमाण र बाँस र तामा संकलन गर्न निषेधित गरिएको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.४.१. रेडपाण्डा वासस्थान क्षेत्रमा केहि बाँस रोपिएको छ जुन कार्ययोजना, निर्णय पुस्तिका र सूचनामा उल्लेख गरिएको छ ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.५. अनुसन्धान र अनुगमन, शिक्षा र सचेतना, वासस्थान व्यवस्थापन र दिगो जीविकोपार्जन कार्यक्रम समावेश गरि तयार पारिएको रेड पाण्डा संरक्षण कार्य समग्र योजनाको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.५.१. सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा उल्लेख छ । (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.६. स्थानीय सरकारले जैविक विविधता संरक्षणलाई स्थानीय विद्यालय तहको पाठ्यक्रममा समावेश गरेको प्रमाण ।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.६.१. विद्यालयमा रेडपाण्डा पुस्तक रहेको र पाठ्यक्रममा पनि रेडपाण्डाको विषय समावेश गरिएको छ। (६१)

११क.६.२. विद्यालयको पाठ्यक्रममा जैविक विविधता विषय थपियो।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.७. सा.व.उ.स.को कार्ययोजनाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रेड पाण्डालाई उच्च संरक्षण प्राथमिकता दिएको प्रमाण। (१,२)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.७.१. सा.व.उ.स. कार्ययोजनामा रेडपाण्डा संरक्षणमा छुट्टै परिच्छेद थपिएको छ। (१,२)

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.८. सा.व.उ.स.को कार्ययोजनामा खण्ड विभाजन र घुम्ती वन व्यवस्थापनको सन्दर्भ र कार्यान्वयन भएको प्रमाण। (१,२,४५,५४)

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.८.१. खण्ड विभाजन र घुम्ती वन व्यवस्थापन दुवै अभ्यासमा छन्।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११क.९. भारत र चीनसँग सीमापार समन्वय अभिवृद्धि भएको प्रमाण र उनीहरूसँग सीमापार स्तरीय बैठक (स्थानीय र प्रदेश स्तरीय) आयोजना गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११क.९.१. भारत र चीन सँग पारवहन सहयोग र बैठक आयोजना भएको दस्तावेज।

उप–सूचक

११ख. सुशासन सम्बन्धि तालिम स्थानीय स्तरमा सरोकारवालाहरूलाई प्रदान गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ख.१ अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि चाहिने क्षमता र संस्थागत व्यवस्थाहरू अभिवृद्धि भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११ख.१.१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरेको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ख.२. स्थानीय सरोकारवालाहरू वन सुशासन र संरक्षणको बारेमा शिक्षित भएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११ख.२.१. समूहलाई शिक्षित बनाउनको लागि तालिम दिने काम, होर्डिङ्ग बोर्ड राख्ने काम र जनचेतना जगाउने काम भएको छ।

उप–सूचक

क११ ग. कार्यक्रमहरूले जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र न्यूनीकरणमा ध्यान केन्द्रित गरेको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ग.१. जलवायु परिवर्तनको प्रभावका कारण रेड पाण्डाको जनसङ्ख्या र वासस्थान जोखिममा परेको प्रमाण पहिचान गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र न्यूनीकरण योजनाहरू तयार गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

११ग.१.१. सम्बन्धित संघ संस्थाहरू द्वारा दिइएको केही सचेतना तालिमहरू।

११ग.१.२. अलिकति सचेत भएर रिचार्ज पोखरी खनेको।

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ग.२. कार्बनको सञ्चय अवस्था अभिलेख गरी कार्बन संचिति मापण गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

–

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ग.३. नेपाल सरकार र अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता बमोजिम कार्बन संचिति वापत पाउने सुबिधा लिने व्यवस्था मिलाइएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

-

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ग.४. दीर्घकालीन अनुगमनका लागि जलवायु अनुगमन प्लटहरू स्थापना गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

-

प्रमाणीकरण गर्ने बुँदा

११ग.५. जलवायु परिवर्तनको प्रभावका कारण रेड पाण्डाको जनसङ्ख्या र वासस्थानमा परेको प्रभावहरू पहिचान गरिएको प्रमाण।

प्रमाणीकरण गर्ने कुराहरु

-

अभ्यासहरु

- नेटवर्क सिर्जना र दस्तावेज गरिएको छ तर सक्रिय छैन।
- डिभिजन वन कार्यालय र रेडपाण्डा नेटवर्क लगायत अन्य निकायसँग केही सम्झौता भएको छ।
- सा.व.उ.स. मा महिलाहरूलाई होमस्टे तालिम, दर्ता र सञ्चालन सहयोग दिइन्छ। (१,२)
- दुर्गम ठाउँका मानिसहरु गरिब भएकाले केही गैरसरकारी संस्थाले आलुको चिप्स र धुप बनाउने तालिम दिन सहयोग गर्दै आएका छन्।
- विपन्न समूहहरूलाई सोलार वितरण गरिन्छ।
- उपयुक्तता अनुसार पर्यापर्यटन सहयोग प्रदान गरिएको छ।
- सुधारिएको गोठ व्यवस्थापन गरिन्छ।
- सुधारिएको खाना पकाउने चुलो वितरण गरिएको छ।
- रेड पाण्डा सम्बन्धि विद्यालय सामग्री र पुस्तक उपलब्ध गराइन्छ र कतिपयमा विद्यालय पाठ्यक्रमको रूपमा पनि राखिएको छ।
- हालै सा.व.उ.स. मा ठूला झुसिलेकिरा देखा परेको छ जसले रूखको सबै बोक्रा खान्छ। (१,२)
- कृषि अवशेषबाट धान, गहुँको पराल, मकैको डाँठ र आलुका पातहरू डालेघाँसका रूपमा प्रयोग भइरहेका छन्।
- निजी जग्गामा घाँस रोपिएको छ।
- निजी जग्गामा वृक्षारोपण भइरहेको छ।
- रेडपाण्डा वासस्थान क्षेत्रमा केही बाँस रोपिएको छ।
- तिनीहरू सा.व.उ.स. को कार्ययोजनामा लेखिएका छन् (१,२)
- ब्लक विभाजन र घुम्ती वन व्यवस्थापन दुवै अभ्यासमा छन्।
- तालिम सञ्चालन गरिएको छ।
- बैठक र होर्डिङ बोर्डहरूमा छलफल गरेर सचेतना जगाइँदैछ।
- संरक्षणका लागि रिचार्ज पोखरी निर्माण गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने विधिहरु

- सा.व.उ.स.को कार्य योजना र बिधान (१,२)
- उपस्थिति सहित सा.व.उ.स. को निर्णय पुस्तिका (१,२)
- सम्झौता अभिलेख
- होमस्टे दर्ता प्रमाणपत्र
- निमन्त्रणा पत्र
- सिफारिस पत्र
- फोटो/भिडियो
- समर्थन पत्र
- सा.व.उ.स. सँग सोलार वितरण रसिद अभिलेख (१,२)
- विद्यालय सामग्री र रेड पाण्डा पुस्तक

- प्रतिवेदन
- रसिद
- सा.व.उ.स.मा बायोटाको नयाँ प्रजातिको उपस्थिति (१,२)
- सम्बन्धित गैरसरकारी संस्थाबाट अभिलेखको प्रतिलिपि
- खेतमा अवशेषहरू
- प्रवर्द्धक प्रमाणपत्र
- निजी जग्गामा वृक्षारोपण
- माग पत्र
- सम्झौता पत्र
- सूचना
- रिचार्ज पोखरी

फोटोः आर.पि.एन/सृजना भट्ट